INVENTARISATIE NAAR DE BEHOEFTE AAN VETERINAIRE ZORG ONDER HUISDIERENEIGENAREN MET EEN BIJSTANDSUITKERING

D. Bonick *, M.A.E. Stam * en N. Endenburg **

In dit onderzoek is gekeken naar de omvang van het probleem rond veterinaire zorg voor huisdiereigenaren met een bijstandsuitkering. Er is hierbij onderzocht hoeveel mensen met een bijstandsuitkering huisdieren hebben en hoeveel huisdieren door een gebrek aan financiële middelen veterinaire zorg tekort kwamen. De resultaten zijn verkregen door een internet- en een mondelinge enquête onder mensen met een bijstandsuitkering en een internetenquête onder dierenartsen.

Het onderzoek heeft aangetoond dat bijna 55% van de ondervraagden in het bezit was van een of meer huisdieren. Bijna 60% van de respondenten geeft aan hun huisdier wel eens niet de nodige veterinaire zorg te hebben geboden door gebrek aan financiële middelen. Ook zijn om deze redenen huisdieren afgestaan aan een asiel. Tevens is gebleken dat er behoefte is aan instellingen voor mensen met weinig financiële middelen om hun huisdieren toch van vooral eerstelijns preventieve en curatieve veterinaire zorg te kunnen voorzien. Vooral in de vier grote steden evenals een aantal andere steden, omdat hier het percentage bijstandsgerechtigden het grootst is.

In Nederland zijn er op het moment gemiddeld meer dan 300.000 mensen met een bijstandsuitkering (12) en ook deze mensen zijn in het bezit van een of meer huisdieren. Door het gebrek aan financiële middelen die deze mensen vaak ondervinden en de betalingsachterstanden die hierdoor kunnen ontstaan (11) kan echter het welzijn van het huisdier in het gedrang komen. Het is tot nu toe niet bekend hoeveel huisdieren mensen met een bijstandsuitkering gemiddeld houden en of deze huisdieren weleens niet de nodige veterinaire zorg hebben gekregen. Ook in het buitenland zijn er mensen die door gebrek aan financiële middelen moeite hebben hun huisdieren van de juiste veterinaire zorg te voorzien. Hiervoor heeft men in het Verenigd Koninkrijk verschillende instanties opgericht die zich inzetten voor dergelijke kwesties, zoals The Blue Cross (24) en de PDSA (the People's Dispensary for Sick Animals) (19). Beide organisaties helpen de huisdieren van mensen met een uitkering tegen een lagere (vaak ook vrijwillige) vergoeding. De organisaties worden gefinancierd via donaties en giften en ontvangen geen steun van de overheid. Ook in de Verenigde Staten bestaan dergelijke organisaties die vaak gelieerd zijn aan een asiel (bijv. de SPCA in San Francisco en Sacramento) (21).

Er zijn in Nederland op dit moment al enkele organisaties die zich bezighouden met deze kwesties, deze werken echter slechts op lokaal niveau en zijn ook erg versnipperd, waardoor de meeste mensen met een bijstandsuitkering niet weten bij wie ze terechtkunnen. Het gaat hier met name om minimaklinieken (bijvoorbeeld in Rotterdam (15)), noodfondsen van bijvoorbeeld de Dierenbescherming (18) en regelingen via het veterinair steunfonds (25) en andere organisaties (23).

Tot nu toe is het niet duidelijk hoeveel mensen met een bijstandsuitkering in het bezit zijn van een of meer huisdieren en of deze huisdieren door een gebrek aan financiële middelen niet de nodige veterinaire zorg hebben gekregen.
Hieruit ontstaan een aantal onderzoeksvragen:

1. Hoe groot is de behoefte naar veterinaire zorg onder huisdiereneigenaren met een bijstandsuitkering in Nederland?
2. Hoeveel mensen met een bijstandsuitkering hebben een dierziektekostenverzekering?

* *Student/onderzoekers aan de faculteit Diergeneeskunde, departement Dier, Wetenschap en Maatschappij, Universiteit Utrecht.*
** *n.endenburg@uu.nl. Faculteit Diergeneeskunde, departement Dier, Wetenschap en Maatschappij, Yalelaan 8, 3584 CM Utrecht.*

3. Hoeveel huisdieren van mensen met een bijstandsuitkering krijgen geen/te weinig veterinaire zorg?
4. Hoeveel huisdieren worden om die reden afgestaan aan een dierenasiel?

Literatuuronderzoek

Doelgroep
Ondanks het feit dat maar een klein gedeelte van de mensen met een minimuminkomen daadwerkelijk een bijstandsuitkering ontvangt (14), wordt in dit onderzoek gebruik gemaakt van juist deze groep mensen. De reden hiervoor is, dat het daarbij gaat om een goed te definiëren groep, wat de mogelijkheid tot extrapolatie naar de rest van de populatie met een minimuminkomen vergemakkelijkt.

Bijstandsuitkering in Nederland
De bijstandsuitkering wordt uitbetaald door de gemeente en is bedoeld om het inkomen van de desbetreffende persoon te verhogen tot het minimuminkomen (17).
In tegenstelling tot andere uitkeringen worden bijstandsuitkeringen niet gegeven aan personen, maar aan huishoudens (13). Het gemiddelde bedrag dat een alleenstaande bijstandsuitkeringontvanger maandelijks te besteden heeft is € 636,39 inclusief vakantietoeslag (22).
In de maand maart van 2008 ontvingen in totaal 302.300 huishoudens (personen van alle leeftijden meegeteld) in Nederland een bijstandsuitkering (12).

Materiaal en Methoden

Internetenquête voor personen met een bijstandsuitkering
Voor het verkrijgen van antwoorden op de onderzoeksvragen is een internetenquête opgesteld. Via het programma op www.surveymonkey.com is deze enquête op het internet aangemaakt en gepubliceerd. Deze internetsite bevat de enquête en verzamelt de resultaten.

Vervolgens is op verschillende websites (onder andere cliëntenraden van sociale zaken en verschillende hulporganisaties voor minima/mensen met een bijstandsuitkering) een oproep met een link naar deze enquête geplaatst. Tevens zijn enkele internetfora benaderd met het verzoek om een oproep met link te mogen plaatsen. Omdat hiervoor zowel huisdierfora als fora voor mensen met een bijstandsuitkering zijn gebruikt, zijn twee verschillende links aangemaakt. De internetenquête was online in de periode van 13.08.'08 - 12.10.'08.

Diersoort	Procent
Honden	56,9% (n=115)
Katten	67,8% (n=137)
Knaagdieren, konijnen, fretten	24,8% (n=50)
Vogels, vissen, reptielen	21,8% (n=44)

Tabel 1: Soorten huisdieren internetenquête.

Reden	Percentages mondelinge enquête (n=138)	Percentages internet enquête (n= 184)
Te duur	55,8%	63%
Niet nodig	11,6%	4,3%
Niet bekend mee	14,5%	7,1%
Negatieve ervaring met verzekering	0,7%	5,4%
Anders	16,7%	20,1%
onbekend	0,7%	-

Tabel 2: Redenen om geen dierziektekostenverzekering af te sluiten.

Mondelinge enquête voor personen met een bijstandsuitkering
Dezelfde enquête is ook mondeling afgenomen op plaatsen waar veel mensen komen met een bijstandsuitkering (onder andere bij instellingen van de sociale dienst in Utrecht en Groningen en de voedselbanken in Tilburg, Breda, Spijkenisse, Hellevoetsluis en Rotterdam en verder ook nog bij de Bijstandsbond in Nijmegen en Amsterdam). Deze mondelinge interviews hebben plaatsgevonden in de periode van 18.08.'08 - 15.10.'08.

Internetenquête voor dierenartsen
Om een duidelijker beeld te krijgen van de meningen en ervaringen van dierenartsen over/met mensen met een bijstandsuitkering, is ook voor deze groep een internetenquête opgesteld. De enquête is via het programma op de website www.surveymonkey.com opgesteld en beheerd. Door middel van een mailinglijst van de KNMvD (Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor de Diergeneeskunde) is de link naar de enquête onder 257 Groep Geneeskunde Gezelschapsdieren (GGG) dierenartsen verspreid. Deze link naar de enquête is op 19.08.'08 naar deze dierenartsen verstuurd. Een week en drie weken later is een herinnering verstuurd, om de respons te verhogen. De enquête op internet was online van 18.08.'08 - 12.10.'08.

Resultaten

Internetenquête voor personen met een bijstandsuitkering
In totaal hebben 229 mensen met een bijstandsuitkering de enquête op internet ingevuld. Hiervan was 80,3% vrouw (n=184) en 19,65% man (n= 45). De gemiddelde leeftijd van de respondenten was 43,8 jaar (SD= 11,34). De meesten hiervan waren tussen 35-44 (29,7%) en tussen 45-54 jaar oud (29,3%) en alleenstaand (51,5%). Uit regio West (provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht) (61,1%) en hierbij met name uit de vier grote steden (45%) heeft het grootste aandeel mensen gereageerd.

Het huisdierenbezit onder mensen met een bijstandsuitkering
Van alle respondenten was op internet 88,2% in het bezit van een of meer huisdieren. In Tabel 1 is de verdeling weergegeven. Er is gebleken dat vrouwen significant vaker in het bezit van huisdieren zijn dan mannen (Chi^2=11,917, df=1, p=0,001). De meest genoemde reden voor huisdierenbezit is voor gezelschap (95,5%).

Dierenartsbezoek
Van de huisdierenbezitters zijn 86,1% naar de dierenarts geweest in 2007-2008. Als men naar de dierenarts is geweest (n=177) was dat over het algemeen vier keer of meer in dat afgelopen jaar (37,9%). Verder zijn 28,7% twee keer, 17,2% drie keer en 16,1% één keer bij de dierenarts geweest. De meest voorkomende redenen om een dierenarts te bezoeken zijn vaccinatie en regelmatige controle (62,1%, n=108) en ziekte (61,5%, n=107). ▶

Dierziektekostenverzekering
Van alle huisdierenbezitters (n=202) maakt 8,9% (n=18) gebruik van een dierziektekostenverzekering. Van alle hondenbezitters (n=115) heeft 15,7% zijn huisdier verzekerd en van alle katteneigenaren (n=137) was dat 7%. De redenen om geen ziektekostenverzekering af te sluiten staan vermeld in Tabel 2.

Speciale kliniek voor huisdiereigenaren in de bijstand
De vraag of mensen naar een dierenkliniek zouden willen gaan, waar ze tegen een lagere prijs terecht zouden kunnen, werd door 95,5% (n=193) met 'ja' beantwoord. De meeste mensen zouden vooral in geval van ziekte (86%, n=166) of voor de regelmatige controle en vaccinatie (85,5%, n=165) naar een dergelijke kliniek willen gaan.

Minimaregelingen
Van alle respondenten heeft 43,1% (n=87) wel eens gebruikgemaakt van een financiële regeling bij de dierenarts. Het betreft over het algemeen een afbetalingsregeling (88,5%, n=77). Ook hebben zes mensen (6,9%) gebruikgemaakt van noodfondsen, bijvoorbeeld van de Dierenbescherming.

Het verkrijgen van voldoende veterinaire zorg
Van alle respondenten heeft 58,9% (n=119) wel eens moeten besluiten de dierenarts niet te bezoeken om financiële redenen, terwijl ze dit wel hadden gewild. Daarnaast heeft 38,1% (n=77) wel eens om financiële redenen van een behandeling moeten afzien tijdens een dierenartsbezoek. Het lijkt erop dat mensen vaker hebben besloten om niet naar de dierenarts te gaan, terwijl de keuze om een behandeling dan achterwege te laten minder snel wordt gemaakt.
Hierbij is een significant verschil tussen de antwoorden op deze beide vragen gevonden (Chi^2=44,435, df=1, p<0,001). Dit betekent dat als mensen eenmaal de keuze hebben gemaakt om de dierenarts te bezoeken, deze mensen dan minder snel van behandeling zullen afzien.

Dieren afgestaan aan asiel
Van alle mensen met huisdieren (n=202) heeft 12,9% in het verleden een (of meer) huisdieren moeten afstaan aan een asiel. De meest voorkomende reden hiervoor was een verandering in woon- en leefsituatie (bijvoorbeeld: ruimtegebrek (door verhuizing), scheiding, gezinsuitbreiding of andere). Om deze reden heeft 30,8% (n=8) afstand moeten doen van het huisdier. Ook te hoge kosten voor de dierenarts werd door 26,9% (n=7) aangegeven.

Mondelinge enquête voor personen met een bijstandsuitkering
In totaal is de mondelinge enquête door 312 personen ingevuld. De gemiddelde leeftijd van de respondenten was 46,5 jaar (SD=11,25) (n=312, waarvan 202 vrouwen (64,7%) en 110 mannen (35,3%)). De meeste mensen kwamen uit de leeftijdscategorie van 45-54 jaar en was het merendeel (58,3%, n=182) hiervan alleenstaand zonder kinderen of alleenstaande ouder (24,7%).

Het huisdierenbezit onder mensen met een bijstandsuitkering
Van alle ondervraagden was 54,5% (n=170) in het bezit van een of meer huisdieren. De verdeling staat in Tabel 3 vermeld. Het is gebleken dat vrouwen significant vaker in het bezit zijn van een of meer huisdieren (Chi^2=32,44, df=1, p<0,001).
De meest genoemde reden voor het bezit van een of meer huisdieren is gezelschap (91,8%, n=156).

Dierenartsbezoek
In het afgelopen jaar is 65,9% (n=112) van de huisdierenbezitters naar de dierenarts geweest. Als men wel naar de dierenarts is geweest was dat meestal één keer in dat afgelopen jaar (38,4%, n=43). De meest genoemde redenen om de dierenarts te bezoeken zijn voor regelmatige controle en vaccinatie (40,6%, n=69) en voor ziekte (32,9%, n=56).

Dierziektekostenverzekering
Van alle ondervraagden met huisdieren (n=170) maakt 8,2% (n=14) gebruik van een dierziektekostenverzekering. Bij de verzekerde dieren gaat het met name om honden en in mindere mate om katten. Redenen om geen dierziektekostenverzekering af te sluiten staan in Tabel 2.

Speciale kliniek voor huisdiereigenaren in de bijstand
De meeste huisdierenbezitters (91,8%, n=156) zouden naar een dierenkliniek willen gaan, waar ze tegen een lagere prijs terecht zouden kunnen. Van de 8,2% (n=14) die aangaven dit niet te willen, was 42,9% (n=6) tevreden met de eigen dierenarts en gaven ze aan geen zin te hebben om van dierenarts te moeten wisselen. De ondervraagden die er wel naartoe zouden willen gaan, zouden dit met name doen in geval van ziekte (83,5%, n=142) of voor de regelmatige controle en vaccinaties (72,9%, n=124).

Tijdens de interviews kwam naar voren dat van alle ondervraagden met huisdieren 27,1% (n=43) wel eens gebruik heeft gemaakt van financiële regelingen bij de dierenarts. Het betreft hier in het merendeel (90,7%, n=39) van de gevallen een afbetalingsregeling en in mindere mate (14%, n=6) een andere regeling (hierbij hebben vijf personen uitstel van betaling en één persoon een noodfonds van een kerk aangegeven).

Het verkrijgen van voldoende veterinaire zorg
Van de ondervraagden met huisdieren geeft 58,2% (n=99) aan, wel eens besloten te hebben om niet naar de dierenarts te gaan wegens gebrek aan financiële middelen. Daarnaast heeft 29,4% (n=50) wel eens van een behandeling afgezien tijdens een bezoek aan de dierenarts wegens gebrek aan financiële middelen. Het verschil tussen de respons op deze beide vragen is significant (Chi^2= 198,40, df=4, p<0,001). Als mensen dus eenmaal de keuze hebben gemaakt om de dierenarts op te zoeken zullen ze significant minder snel van behandeling afzien.

Dieren afgestaan aan asiel
Van de mensen die nu nog in het bezit zijn van een of meer huisdieren (n=170) heeft 14,1% (n=24) in het verleden een (of meer) huisdier(en) moeten afstaan aan een dierenasiel. Hiervoor worden in 33,3% (n=8) van de gevallen andere redenen (dan in de enquête als keuzemogelijkheid aangegeven) genoemd. Vaak betreft het dan combinaties van verschillende redenen, zoals kosten voor de dierenarts en/of onderhoud, samen met gedragsproblemen van het dier, of het niet meer voor het dier kunnen zorgen door lichamelijke klachten van de eigenaar. Door te hoge dierenartsenkosten heeft 8,3% van de ondervraagden een huisdier moeten afstaan.

Internetenquête voor dierenartsen
Van de 257 benaderde dierenartsen heeft 55,6% (n=143) de enquête ingevuld. Van de 143 ondervraagde gezelschapsdierenartsen heeft het merendeel, 34,3% (n=49), een praktijk gelegen in een middelgrote stad.
De meeste praktijken schatten het inkomen van hun cliënten op overwegend modaal (66,4%, n=95).

Terwijl 23,1% (n=33) het inkomen op overwegend meer dan modaal schat. Slechts 9,8% (n=14) schat het inkomen van hun cliënten op overwegend minder dan modaal.
Naar schatting van de dierenartsen ontvangt in 55,9% (n=80) van de praktijken minder dan 10% van het gehele cliëntenbestand een bijstandsuitkering. In 21% van de praktijken (n=30) ontvangt tussen 10 en 20% een bijstandsuitkering.
Naar schatting van de meeste dierenartsen (76,9%, n=101) maakt slechts een gering deel (0-5%) van het cliëntenbestand met een bijstandsuitkering gebruik van een dierziektekostenverzekering.
Van alle dierenartsen geeft 93,7% (n=134) aan een betalingsregeling te treffen, als een cliënt met een bijstandsuitkering aangeeft de rekening niet te kunnen betalen. Het gaat hierbij dan meestal om een afbetalingsregeling in termijnen (62,7%, n= 84), of een vast bedrag per maand (28,4%, n=38). De overige 9% (n=12) geeft aan andere regelingen te treffen met dergelijke cliënten. Hierbij worden onder andere de factoringmaatschappij FAMED en de Dierenbescherming als regeling genoemd.
Op de vraag of er in de dierenartsenpraktijken op dit moment al gebruik wordt gemaakt van een of meer minimaregelingen, heeft 11,9% (n=17) aangegeven dit wel te doen. Het gaat dan voornamelijk om noodfondsen (52,9%, n=9) of behandeling tegen gereduceerd tarief (35,3%, n=6).
Tevens wordt door 47,1% van deze dierenartsen (n=8) aangegeven gebruik te maken van andere regelingen. Hierbij wordt hulp via de plaatselijke Dierenbescherming het vaakst genoemd.

De redenen waarom mensen in de bijstand met hun dier naar een dierenarts gaan zijn vermeld in Tabel 4.
Van alle ondervraagde dierenartsen denkt 30,8% (n= 44) dat het ongeveer 1-10 keer per jaar voorkomt dat cliënten met een bijstandsuitkering te laat naar de dierenarts gaan in verband met de kosten. Dit komt neer op minder dan 1 keer per maand.
Van de 143 dierenartsen gaven de meesten (25,9%, n=37) aan niet te weten, hoe vaak mensen met een bijstandsuitkering in hun praktijk een behandeling achterwege laten in verband met de kosten. Als de dierenartsen er wel een idee over hebben, schat 23,1% (n=33) dat dit ongeveer 1-10 keer per jaar in hun praktijk voorkomt.

Diersoort	Procent
Honden	54,1% (n=92)
Katten	52,4% (n=89)
Knaagdieren, konijnen, fretten	14,7% (n=25)
Vogels, vissen, reptielen	24,1% (n=41)

Tabel 3: Soorten huisdieren mondelinge enquête.

Reden voor dierenartsbezoek	Procent
Ziekte	93% (n=133)
Castratie/sterilisatie	77,6% (n=111)
Vaccinatie en jaarlijkse controle	65,7% (n=94)
Operatie	65% (n=93)
Specialistische hulp	20,3% (n=29)
Aankoop van producten	37,8% (n=54)
Anders	7,7% (n=11)

Tabel 4: Redenen voor bezoek dierenarts (dierenartsenquête). Meerdere antwoorden mogelijk.

Discussie

Methode van onderzoek
Door de privacy wetgeving is het niet mogelijk om bij gemeenten a-select een steekproef van mensen die in de bijstand zitten te trekken. In plaats hiervan is voor triangulatie (1) gekozen. Door op verschillende manieren mensen in de bijstand te benaderen, wordt geprobeerd een representatieve steekproef zo goed mogelijk te benaderen. Deze triangulatie bestond uit twee internetfora en een mondelinge enquête.

Het huisdierenbezit onder mensen met een bijstandsuitkering
Onder de mensen die de enquête op internet hebben ingevuld was het percentage huisdierenbezit met 88,2% betrekkelijk hoog in vergelijking met het gemiddelde percentage onder alle huishoudens van Nederland (9). Hiervoor zijn twee verklaringen te vinden. Ten eerste door het feit, dat een oproep met de in het huidige onderzoek geschetste problematiek vooral de aandacht trekt van de bijstandsuitkeringontvangers met huisdieren. Ten tweede valt dit hoge percentage te verklaren, doordat de link naar de internetenquête in verhouding op meer huisdierenfora dan specifieke bijstandsfora/websites is geplaatst.

Bij de mondelinge enquête is het percentage huisdierenbezit onder mensen met een bijstandsuitkering met 54,5% lager dan het gemiddelde percentage onder alle huishoudens van Nederland (8). Het verschil tussen het percentage gevonden bij de mondelinge enquête en het percentage bij het TNS NIPO onderzoek is niet significant.

Dierenartsbezoek
In vergelijking met het onderzoek van TNS NIPO gaan de respondenten van de internetenquête en de mondelinge enquête vaker naar de dierenarts. In het TNS NIPO rapport is 63,7% (n=762) van de huisdierenbezitters (n=1197) in het jaar voor het onderzoek (2006) met hun dier naar de dierenarts geweest (9). In het huidige onderzoek is dit percentage met 86,1% van de respondenten van de internetenquête en met 65,9% van de mondelinge enquête hoger. Een mogelijke verklaring voor het hoge percentages (van beide fora) is het grote belang dat deze mensen hechten aan hun huisdieren, waardoor ze ook sneller zullen zorgen dat ze niets overkomt.
De redenen waarvoor mensen naar een dierenarts zijn geweest komen grotendeels overeen met het TNS NIPO onderzoek (9). Ook hier zijn de jaarlijkse vaccinatie en ziekte de voornaamste aanleiding om een dierenarts op te zoeken. Door verschillende respondenten werd tijdens het interview ook aangegeven dat vooral vaccinatie wel eens wordt overgeslagen of achterwege gelaten in verband met de voor hen te hoge kosten. Dit komt ook overeen met de resultaten van de enquête onder dierenartsen. Ook de dierenartsen gaven aan dat mensen met een bijstandsuitkering vooral in het geval van ziekte naar hen toe kwamen en slechts in mindere mate voor vaccinatie en regelmatige controle.

Hoeveel mensen maken gebruik van minimaregelingen?
Het merendeel (internet: 56,9% en mondeling: 72,9%) heeft nog nooit gebruikgemaakt van een minimaregeling (dus geen afbetalingsregeling bij de dierenarts of betaling via noodfondsen van bijvoorbeeld de Dierenbescherming). Als wel een regeling met de dierenarts wordt getroffen gaat dit bijna altijd om afbetalingsregelingen. Organisaties als de Dierenbescherming maken een klein deel uit van deze regelingen. Dit komt onder andere ook overeen met de resultaten van de enquête onder dierenartsen (hierbij gaven slechts 9 dierenartsen aan wel eens een noodfonds te hebben ingeschakeld). Dit geeft aan dat tot nu toe het toepassen van dergelijke regelingen niet gebruikelijk is. Ook door het feit dat er op dit moment veel kleine organisaties zijn die zich bezighouden met de vraag: "Wat kan je doen als iemand de dierenartsrekening niet kan betalen?", weten veel mensen uiteindelijk niet meer bij wie ze terechtkunnen. Tijdens de mondelinge interviews gaf meer dan 30% aan niet te weten dat het mogelijk was om een afbetalingsregeling te treffen bij een dierenarts. Ook werd aangegeven dat er dierenartsen waren, die zelfs bij vaste klanten weigerden een regeling te treffen. Dit is een opmerkelijk feit aangezien 93,7% van de ondervraagde dierenartsen aangeeft een betalingsregeling in te stellen als een klant aangeeft niet te kunnen betalen. Het feit dat dit percentage onder de geënquêteerde dierenartsen zo hoog ligt zou vermoedelijk met het sociaal wenselijke karakter van deze vraag te maken kunnen hebben. Mogelijk dat hierdoor meer dierenartsen deze vraag met 'ja' hebben beantwoord dan dat deze daadwerkelijk een betalingsregeling treffen.

Speciale kliniek voor huisdiereneigenaren met een bijstandsuitkering
Het merendeel (91,8% en 95,5%) van de respondenten van zowel de mondelinge als de internetenquête zou gebruik willen maken van een minimakliniek. Met name voor preventieve behandeling, zoals vaccinatie en vlooien- en wormenkuren zou men naar een dergelijke instelling gaan. Verder wordt vooral om eerstelijns curatieve diergeneeskunde gevraagd (dus in geval van ziekte, castratie/sterilisatie, aanschaffen van producten, advies). Het feit dat de mensen met een bijstandsuitkering in het bijzonder om preventieve zorg vragen komt omdat deze mensen in hun huidige financiële situatie deze preventieve behandelingen vaker achterwege laten in verband met de te hoge kosten, maar toch van deze dienst gebruik willen maken als die tegen een lagere prijs wordt aangeboden.

Vooral in de vier grote steden Rotterdam, Den Haag, Amsterdam en Utrecht zou men de mogelijkheid van een minima-instelling in overweging moeten nemen. Evenals in een aantal andere steden zoals Groningen, Arnhem, Nijmegen en Breda. Hier is het aandeel bijstandsuitkeringontvangers in Nederland het grootst, dus zal ook de behoefte aan minima-instellingen hier het grootst zijn. Hierbij moet wel worden aangemerkt, dat ook dit niet voor iedereen een oplossing zal zijn in verband met de bereikbaarheid als men geen beschikking heeft over eigen vervoer.

Dierziektekostenverzekering
In Nederland heeft naar schatting 3% van de honden- en katteneigenaren een dierziektekostenverzekering (verzekering voor andere diersoorten is nog niet gebruikelijk in Nederland) (3). Deze schatting komt ook overeen met de enquête gehouden onder de dierenartsen, hierbij denken de meesten dat tussen 0-5% van hun cliënten gebruikmaken van een dergelijke verzekering. In het huidige onderzoek blijkt dit percentage met 8,9% bij de internetenquête en 8,2% bij de mondelinge enquête toch hoger te zijn dan bij de verschillende schattingen.
Het hogere percentage bij beide enquêtes zou verklaard kunnen worden door de redenering van Van Herten (3) die stelt dat met name mensen met een lager inkomen een dierziektekostenverzekering zullen afsluiten, omdat deze mensen financiële tegenvallers minder goed kunnen opvangen en zich door het afsluiten van een verzekering hiertegen willen beschermen (3). In het huidige onderzoek blijkt verder dat hondenbezitters vaker een dierziektekostenverzekering afsluiten dan kattenbezitters. Dit komt ook overeen met de redenering van Van Herten (3).

Als mensen geen gebruik maken van een dierziektekostenverzekering worden bij beide enquêtes financiële redenen als voornaamste oorzaak hiervan genoemd. Deze redenering is begrijpelijk, aangezien mensen met een bijstandsuitkering maar weinig geld per maand extra te besteden hebben. Sommige van deze mensen zijn zelfs aangewezen op hulp van bijvoorbeeld voedselbanken omdat ze te weinig geld hebben om zich in hun levensonderhoud te voorzien. Hier komt dan ook bij dat deze verzekeringen niet altijd alle dierziektekosten vergoeden (hierbij te denken aan vaccinatie en castratie/sterilisatie), waardoor voor deze mensen de kosten van een verzekering niet opwegen tegen de baten die ze erbij hebben. Dit is dan ook voor veel mensen een reden om geen dierziektekostenverzekering af te sluiten.

Hoeveel huisdieren krijgen geen/te weinig veterinaire zorg door financiële moeilijkheden van de eigenaar?
Bijna 60% van de respondenten heeft wel eens moeten besluiten de dierenarts niet te bezoeken door gebrek aan financiële middelen, terwijl ze het wel hadden gewild. Uit de resultaten blijkt dat mensen minder snel zullen afzien van behandeling, als ze eenmaal de keuze hebben gemaakt om de dierenarts op te zoeken.

Perceptie dierenartsen
Als men de resultaten van de dierenartsenenquête en de resultaten van de enquête onder mensen met een bijstandsuitkering met elkaar vergelijkt, valt op dat het probleem volgens de dierenartsen minder groot lijkt te zijn dan daadwerkelijk het geval is. Het blijkt dat veel dierenartsen aangeven dat slechts een klein deel van hun cliënten te laat naar de dierenarts gaat dan wel een behandeling achterwege laat. Dit terwijl de mensen met een bijstandsuitkering wel vaak hebben toegeven dit wel eens te hebben gedaan. Hierdoor zou men kunnen vermoeden dat dierenartsen het probleem onderschatten. Mogelijk kan deze onderschatting te maken hebben met het feit dat dierenartsen niet kunnen weten hoe vaak mensen niet naar hun toe komen terwijl het wel nodig zou zijn.

Hoeveel dieren worden afgestaan aan een asiel?
Van de mensen die nu nog wel huisdieren hebben (n=202) gaven 13,5% van de respondenten aan wel eens een huisdier te hebben afgestaan aan een dierenasiel. De meest voorkomende reden hiervoor was een verandering in woon- en leefsituatie en de kosten van de dierenarts of het onderhoud. Dit komt zowel voor wat betreft de internet als de mondelinge enquête grotendeels overeen met het onderzoek van Salaman et al. (6) en Scarlett et al. (7). Ook hier worden de woon- ▶

situatie ('human housing issues') en leefsituatie ('human lifestyle', hierbij te denken aan: echtscheiding, gezinsuitbreiding, en andere) als voornaamste redenen genoemd voor het afstaan van een huisdier aan een asiel.

Conclusie

Het huidige onderzoek heeft aangetoond dat gemiddeld 55% van de mensen met een bijstandsuitkering in het bezit is van een of meer huisdieren. Het gaat hier voornamelijk om honden en katten en in mindere mate om vogels, vissen en reptielen. Van deze huisdieren heeft bijna 60% wel eens niet de nodige veterinaire zorg gekregen. Het gaat hierbij met name om het maken van de keuze om naar een dierenarts toe te gaan. In het huidige onderzoek is naar voren gekomen, dat men vaak langer wacht of eerder een dierenartsbezoek uitstelt door gebrek aan financiële middelen. Verder bleek wel dat als eenmaal de keuze is gemaakt om naar de dierenarts te gaan, over het algemeen niet van een behandeling wordt afgezien als blijkt dat deze medisch noodzakelijk is, ook als de mensen er eigenlijk geen geld voor hebben. Helaas kan het wel gebeuren dat mensen halverwege de behandeling merken, dat het toch te veel geld gaat kosten en dat dit niet meer kan worden opgebracht.

Uit resultaten van de dierenartsenenquête lijkt het alsof dierenartsen het probleem onderschatten. Dit met name omdat de dierenartsen aangeven dat het volgens hen niet zo vaak voorkomt dat mensen met een bijstandsuitkering te laat naar de praktijk toe komen dan wel een behandeling achterwege laten in verband met gebrek aan financiële middelen.

Opmerkelijk is dat het aandeel mensen met een dierziektekostenverzekering in het huidige onderzoek hoger is dan de schatting onder alle mensen met huisdieren in Nederland (3). Door het feit dat deze mensen financiële tegenslagen minder goed kunnen opvangen besluiten ze vermoedelijk vaker om toch een verzekering af te sluiten om deze tegenslagen te voorkomen. Voor mensen met een gebrek aan financiële middelen is de premie soms te hoog en kan deze niet worden opgebracht. Hierdoor hebben in het huidige onderzoek een aantal huisdiereigenaren moeten besluiten om een dergelijke verzekering niet te nemen.

Verder is gebleken dat er behoefte is aan instellingen waar mensen met weinig financiële middelen tegen een lagere prijs terecht zouden kunnen om hun huisdieren toch van de nodige veterinaire zorg te voorzien. Deze behoefte blijkt het grootst in een van de vier grote steden en een aantal andere steden (bijvoorbeeld Groningen, Arnhem, Nijmegen, Tilburg en Breda), omdat hier het percentage bijstandsuitkeringontvangers het grootst is (12).

Er wordt dan met name om eerstelijns curatieve zorg en eerstelijns preventieve zorg gevraagd. Dit is ook de zorg die het minste kost en daardoor ook het makkelijkst te bieden is door een dergelijke instelling. Maar juist voor mensen met weinig financiële middelen zijn spoed- en specialistische hulp moeilijk te betalen. Als een behandeling uiteindelijk te duur blijkt te zijn zullen mensen eerder ervoor kiezen het dier te laten euthanaseren. Ook voor deze mensen zou een oplossing gevonden moeten worden. ■

Literatuur

Artikelen:

1. *Baarda,D.B., Goede, De M.P.M., Teunissen, J. Basisboek kwalitatief onderzoek. Wolters-Noordhoff, Groningen (2001)*
2. *Endenburg, N. Hart, 't, H., Bouw, J. Motives for aquiring companion animals. Journal of economic psychology, 15: 191-206, (1994)*
3. *Herten, van, J. Ziektekostenverzekering voor honden en katten Tijdschrift voor Diergneeskunde, deel 132, aflevering 13: 533-537, (2007)*
4. *Holwerda, K. Klantentevredenheidsonderzoek afdeling Sociale Zaken. Doctoraal-scriptie Faculteit der Psychologie, Pedagogische en Sociologische Wetenschappen, vakgroep Sociologie van de Rijksuniversiteit Groningen (2004)*
5. *Hortulanus, R.P., Meeuwesen, L., Machielse, A. Eenzame naasten uit: Hortulanus, R.P., Machielse, J.E.M. Wie is mijn naaste? Het sociaal Debat, deel 2. Den Haag: Elsevier. p. 53-67 (2000)*
6. *Salaman, M.D., New, J.C., Jr., Scarlett, J.M., Kris, P.H. Human and Animal Factors Related to the Relinquishment of Dogs and Cats in 12 Selected Animal Shelters in the United States. Journal of Applied Animal Welfare Science, 3: 207-226, (1998)*
7. *Scarlett, J.M., Salaman, M.D., New, J.C., Jr., Kass, P.H. Reasons for Relinquishment of Companion Animals in US Animal shelters: Selected Health and Personal Issues. Journal of Applied Animal Welfare Science, 2: 41-45, (1999)*
8. *Tazelaar, F., Sprengers, M. Werkloosheid en sociaal isolement. Sociologische gids 51: 419-451, (2004)*
9. *TNS NIPO rapport. Huisdieren in het Nederlandse gezin 2007. Januari 2007*
10. *Wood, L., Giles-Corti, B., Bulsara, M. The pet connection: Pets as a conduit for social capital? Social science & medicine, 61: 1159-1173, (2005)*

Internetbronnen:

11. *Centraal Bureau voor de Statistiek www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/ inkomen-bestedingen/publicaties/publicaties/archief /2007/2007-armoedemonitor-pub.htm (augustus 2008)*
12. *Centraal Bureau voor de Statistiek http://statline.cbs.nl/StatWeb/ publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=37470 abu&HD=080924-1202 (augustus 2008)*
13. *Centraal Bureau voor de Statistiek www.cbs.nl/NR/rdonlyres/0B6D441B-4903-42E7-9BEE-764C3B0223F4/0/ 2008k2v4p32art.pdf (september 2008)*
14. *Centraal Bureau voor de Statistiek. http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/ ?DM=SLNL&PA=71713ned&D1=a&D2= 0&D3=a&HDR=G2,T&STB=G1&VW=T (september 2008)*
15. *Dierenopvang Rijnmond, dierenkliniek Minimax. Rotterdam www.dierenopvang. com/nieuws/index.php?nid=41 (juli 2008)*
16. *Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid www.nautus.nl/downloads/Kerncijfers_ WWB_-_Resultaten_na_de_evaluatie.pdf (september 2008)*
17. *Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.http://home.szw.nl/index.cfm ?menu_item_id=13730&hoofdmenu_item_i d=13825&rubriek_item=391905&rubriek_id =391817&set_id=134&doctype_id=6&link_i d=33271 (augustus 2008)*
18. *Noodfondsen dierenbescherming: www.castraatje.nl/artikelen/ noodfonds.htm (oktober 2007)*
19. *PDSA in het Verenigde Koninkrijk www.pdsa.org.uk (september 2008)*
20. *Publicatie Nederlands instituut voor zorg en welzijn. www.actiefouderworden.nl/ Publicaties/NIZW/562/Open%20deuren.pdf #page=183 (september 2008)*
21. *SPCA in de Verenigde Staten www.spca.com (augustus 2008)*
22. *Stichting AB. http://www.st-ab.nl/ abwnorm26.htm (september 2008)*
23. *Stichting Castraatje. www.castraatje.nl/ neutralisatiefonds.htm (augustus 2008)*
24. *The Blue Cross in het Verenigde Koninkrijk www.bluecross.org.uk (juli 2008)*
25. *Veterinair steunfonds. www.veterinairsteunfonds.nl (augustus 2008)*